

Uudised

Hea klient!

Tänaseks on JKK Sõnumid ilmunud juba viis aastat ning käesolev number on järjekorras 21. Viie aasta jooksul on muutunud pisut JKK Sõnumite välimus, kuid sisult on jäänud meie infoleht üldjoontes endiseks. Olulised teemad on olnud ikka jõudluskontrolli ja Jõudluskontrolli Keskusega seonduv. Nii saate ka selle numbri uudiste rubriigis lugeda veisekasvatajatele mõeldud uutest teenustest ning Soome seakasvatajate huvist Possu programmi vastu. Kui varasematel aastatel oleme edastanud ainult Jõudluskontrolli Keskuse uudiseid, siis seekord kajastame ka Maaülikooli geneetika laboratooriumi ICARilt saadud akrediteeringut. Heade kolleegide saavutuste kirjeldamine pole meil uus suund, vaid seekordne erand on seotud asjaoluga, et ICAR organisatsioonina on ikkagi jõudluskontrolli organisatsioonide katusorganisatsioon ning geneetika laboratooriumi akrediteering suurendab rahvusvaheliselt ka meie usaldusväarsust.

Nii nagu varasemalt on ka seekord siseküljel kirjutatud jõudluskontrolli nüanssidest või juhitud tähelepanu olulistele asjadele. Kuna aga hetkel on meid ümbritsev elu piisavalt tõsine, siis tagalehel on lisaks Krista Murumäe meenutustele võimalik kõigil huvilistel tutvuda ühe väga lihtsa moodusega, kuidas tõsta piimatoodangut ja seda tänasel majanduslikult raskel ajal ilma igasuguste kulutusteta!

Head lugemist ja jõudu praeguseks keeruliseks ajaks!

Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Veiste müük

Nüüdsest on loomaomanikel võimalik oma loomade müügikuulutusi avaldada ka JKK kodulehel. Selleks tuleb müüjal sisestada oma kontaktandmed ning märkida pakutavad loomad Vissukeses või Liisus, mille tulemusena JKK kodulehel kuvatakse müügis olevate loomade nimekiri.

Lisaks mugavusele on loomade müügist huvitatutele lisaväärtuseks asjaolu, et ostuhuvilistel on võimalik vaadata ka müügis olevate loomade põlvnemisandmeid ja toodangunäitajaid.

Geneetikalaboril ICARi akrediteering

Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudi geneetika labor sai Rahvusvahelise Jõudluskontrolli Komitee (ICAR) akrediteeringu veiste põlvnemisandmete õigsuse kontrollimiseks DNA analüüside põhjal.

ICARkehtestas 2007. a miinimumnõuded laboritele, kus tehakse DNA analüüsi aretuse eesmärkidel. Rahvusvaheliseks standardiks põlvnemisandmete õigsuse kontrollimisel on DNA markerid. Alates 2010. aastast peab olema ICARi akrediteering kõigil veiste põlvnemisandmete õigsust kontrollivatel laboritel. Seni on akrediteeringu saanud 19 laborit 13 riigist.

ICARi akrediteering annab klientidele kindluse, et eksperiti vastuses ei tule kahelda. Samu DNA markereid kasutades saadakse ükskõik millises maailma laboris, kus veiste põlvnemisandmete õigsuse kontrollimisega tegeldakse, sama tulemus.

Loomaomanikel on võimalus tellida EMÜ geneetikalaborist järgmisi teenuseid:

- veised – põlvnemisandmete õigsuse kontrollimine (DNA ja veregrupid), piimavalkude pärilike tüüpide määramine (CSN2, CSN3, LGB) ja holsteini tõugu veistele BLAD-test;
- hobused – põlvnemisandmete õigsuse kontrollimine DNA markerite põhjal;
- lambad – PrP geeni polümorfismi selgitamine (skreipiirestantsus);
- sead – sigade stressiresistentsuse uuring (PSS-test).

Paaride valik

Kõikidel Vissukeses kasutajatel on võimalik kasutada uut Vissukeses lisaosa PV (Paaride valik). Uus programm aitab loomapidajal leida oma karjale sobivaimad pullid. Programm näitab, millised pullid sobivad konkreetsetele lehmadele. Pullide leidmisel välditakse sugulusaretust ning iga tunnuse, mida parandada, valib programmi kasutaja ise. Lineaarselt hinnatud lehmade puhul on võimalik kasutada ka välimikuhindeid (lineaarselt hindamata loomadel ema-isa välimikuhindeid).

Lisaks sobivate pullide leidmisele on programmis kokkuvõtte enamlevinud välimikuvigadest ning juhatakse tähelepanu pullidele, keda võiks konkreetsel lehmal või kogu karjas vältida.

Paaride valiku programm on testimisjärgus ning sügiseni kõigile kasutajatele tasuta. Vältimaks tõrkeid esimestel katsetustel soovitame enne programmiga töötamist tutvuda programmi juhendiga.

Põhjanaanabrid huvituvad Possu programmist

Juba mitmel korral on JKKsse jõudnud teave soomlaste huvist meie sigade jõudlusandmete kogumise programmi vastu. Mitu korda olid huvitujateks Eesti seafarmerid nõustuvad Soome konsulendid. Ka Soome farmerid on huviga meie programmi arendamist jälginud – maailm on väike ja kahe maa farmeritel on tihedad kontaktid. Eelmise aasta lõpus ostis Eesti Tõusigade Aretusühistu Soomest tõumaterjali ja seekord huvitusid Possu programmist FABA (Soome Põllumajandusloomade Aretusühistu) spetsialistid. 18. märtsil toimus kolmepoolne kohtumine Possu programmi ja Eesti sigade aretussüsteemiga tutvumise eesmärgil. Osa võtsid FABA, ETSAÜ ja JKK spetsialistid. FABAt esindasid Timo Serenius ja Matt Puonti – direktorid sigade aretuse ja ekspordi alal. JKK esitles Possu programmi osaliselt soome- ja osaliselt ingliskeelsena, sest tõlkimine on veel pooleli. Põhjanaanabrid said kaasa demoversiooni. Soomlaste arvamus Possust oli positiivne ja huvi programmi vastu oli oodatust suurem. Kiidusõnad Raivo Laanemaale, tänu kellele see kohtumine aset leidis!

Lihaveisekasvatuse järele haruteel

Eesti ebastabiilne majandusruum teeb jälle tugevaid jõnke. Piimakriis tuli varem, kui oodata oskasime. Et ta tuleb, seda oli ette teada, sest ega välispankade abil ülesehitatud majandusharu taheta meile jätta.

Lihaveisekasvatust ei ole saanud veel palju investeerida, sest vahendeid ei ole jätkunud. Üksikud julged on seda siiski teinud. Piimakriisi tõttu on paljud farmerid hakanud uuesti üle minema lihaveisekasvatusele. Tahaks siin selgitada probleeme, mis sellega kaasnevad:

1. Kõigepealt – Eesti on saanud toetusõiguslike ammlahmade nn kvooti ainult 13 416 ammlahmale, üle 8-kuusele mullikale. Eesti ei ole valmis ka kvooti suurendama. Ja kui soov ka oleks, ei ole see Euroopa Liidu bürokraatiat arvestades tõenäoline. Kvoot ületati juba eelmisel aastal, sel aastal ületatakse see juba mitme tuhande looma võrra. Toetuse summa jagatakse vastavalt toetusõiguslike loomade arvule. Arvestades seda ja ka veel eelarve kärpeid, võib 2009. aastal olla ammlahma toetus isegi alla 1000 krooni looma kohta. See oleks katastroof, sest ammlahma toetusel on väga oluline koht lihaveisekasvatustes. Ammlahma toetus tuli eelnevatel aastatel õigel ajal, just enne sööda varumist ning aitas varuda sööta talveks õigeaegselt ja kvaliteetselt.

2. Enam ei ole otstarbekas hakata piimaveiseid ristama. Tuleks piimalehmad ära müüa ja osta sisse puhtatõulised lihaloomad, siis saab kohe kvaliteetse toodangu.

Eesti on valinud omale „lükata-tõugata“ majandussüsteemi ja meie ei saa võistelda kvaliteetse Argentiina lihaga, kui ristame ikka veel piimalehmi. Et turg järjest rohkem avatakse, selles ei ole kahtlust. „Lükata-tõugata“ tähendab, et meiega käitatakse, kuidas soovitakse. Kui vaja – ehitatakse väravad ekspordile, kui vaja – ujutatakse kaubaga üle. Maailma kaubandusmaffial on tohtu võim, ükskõik kuidas nad ka ennast nimetavad.

Kui inimene või loom ise ennast ei kaitse või on temalt ära võetud võimalus ennast kaitsta, siis tema eksisteerimine kaua ei kesta. Sama kehtib ka anarhistlikult liberaalse majandussüsteemi kohta. Arvatakse, et see süsteem aitab alandada toiduainete hindu, aga tegelikkus on vastupidine. See arvamus on tekkinud sellest, et püütakse mitme tundmatuga võrrandit lahendada nii, nagu oleks see ühe tundmatuga.

I põlvkonna ristand ei pruugi alati olla kvaliteetne, meie Rakvere projektist langevad juba sel sügisel tõenäoliselt välja I põlvkonna ristandid. Rakvere lihakombinaadil on turg kvaliteetsele veiselihale, kus rümbakaal peaks olema vähemalt 240 kg ja see peab olema lihaveis – tootma peame seda, mida turg nõuab.

Veiste müügiga lihaks üldiselt praegu probleeme ei ole, küsimus on ainult hinnas. Meie lihaveiste hinnad, mis lähevad Selts-Vianco-Rakvere projekti järgi, jäävad ka edaspidi samale tasemele püsima. Suurendamist saavutada praegu ei ole võimalik. Samuti jääb Seltsi liikmetel kehtima noorloomade 30 kuu vanus.

Rohkem raha saab ainult siis, kui suudame loomi aretada ja kasvatada nii, et nad lähevad kõrgemasse lihakuse klassi. Lihaveiste arvukus kasvab praegu kiiresti. Täna on neid kindlasti juba üle 30 000 veise. On ainult aja küsimus, millal saab neid olema üle 50 000 looma. Kuid toetuse järsk vähenemine teeb selle põllumajandusharu vähetasuvaks. Algajad jäävad kindlasti miinusesse. Siin on mõtlemise koht ...

Tõuaretusest – kes tahab tõsiselt lihaveist kasvatada, peaks olema ka jõudluskontrollis.

O ja U lihakuse klassi vahe on 10 krooni. Kui looma vaatate, ärge vaadake teda ainult tagant. Terava turjaga loom üle O klassi enamasti ei lähe, veis peab olema laia turjaga.

Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsil on praegu 223 liiget, avaldusi tuleb juurde pea iga päev.

Lihaveisekasvatust vajab juba praegu teistsugust suunamist ja juhtimist. Peame looma süsteemi koos nõuande, tõuaretuse suunamise ja turustuse korraldamisega, olemasolev tuleb muuta efektiivsemaks. Rohkem noori inimesi peaks hakkama tegelema lihaveise kasvatusega. Tuleb vältida ebakvaliteetsete loomade sattumist turule ja ka seda, et Rakvere kombinaati ei satuks alla 200 kg rümbaga lihaveiseid – need ei ole lihaveised.

Ja kõik need, kes alustavad lihaveisekasvatust, peaks hästi oma võimalused läbi kaaluma. Varem soovitasime, et ühe lüpsikarja lehma kohta tuleb võtta 3 ammlahma, et saada enam-vähem sama tulu. Nüüd, ammlahma toetuse vähenemisel enam see paika ei pea.

Tahan loota, et Eesti riik leiab võimaluse toetada lihaveisekasvatust plaanitud tasemel või taastaks selle esimesel võimalusel. Eestimaa ei saa ju jääda tühjaks. Kahju, et paljud seda ei mõista.

Tahan soovida kõikidele lihaveisekasvatavatele jõudu, tervist ja vastupidavust oma töös! Lihaveisekasvatust ei ole rikastumise vahend, see on äraelamise võimalus. Kuni on veel inimesi, kes seda mõistavad, kestab ka lihaveisekasvatust edasi.

Leino Vessart

Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi juhatuse esimees

Ristamine lihaveisekasvatustes

Lihaveisekasvatustes on laialt levinud ristamine. Ristandveisteks nimetatakse neid loomi, kelle isa on üht ja ema teist tõugu (ema võib olla ka ristand või tõutu), järglane saab aga isa tõu. Ristamist ei tohi ära segada hübriidiseerimisega, mille puhul vanemad on eri liiki loomad, näiteks seebu ja veis või hobune ja eesel.

Näiteks kui paaritatakse holsteini lehma limusiini tõugu pulliga, saadakse järglane, kes on limusiini tõugu. Viimane ei ole aga puhtatõuline, kuna tema ema ei olnud puhtatõuline limusiin. Järglasele pärandab isa enda omadusi 50% ulatuses ja ema niisama palju. Ristandeid eristatakse tõulisuse astme järgi kas esimese, teise või kolmanda põlvkonna loomadeks. Veresuse protsendi järgi on esimene põlvkond 50, teine 75 ja kolmas 87,5% veresusega. Alates neljandast põlvkonnast tunnustatakse lihaveiste puhul nad puhtatõulisteks. Sellist ristamismeetodit nimetatakse vältavaks ristamiseks. Selle meetodiga said paljud piimaveisekasvatavad muuta oma karja lihaveisekarjaks. See on eesmärgi saavutamiseks küll kõige odavam meetod, kuid võtab aega vähemalt 7-8 aastat.

Tavaliselt paaritati meil hulgaliselt holsteini ja eesti punast tõugu lehma aberdiin-anguse või limusiini tõugu pullidega ja lihaveisekasvatavate staatus saadi omanik juba esimese põlvkonnaga. Pullmullikad realiseeriti lihaks ja lehmikud aretati edasi. Tähtis on vaid see, et paaritamiseks kasutatav pull oleks puhtatõuline.

Enamikes riikides toodetakse veiselihale esimese põlvkonna ristanditega. Ka puhtatõuliste veistega võib liha toota, kuid see on ebaökoonoomne, sest tõuveis maksab rohkem

kui lihaveis. Puhtatõulisi lihaveiseid on kogumassiivist vaid 15-20% ja noorpullid müüakse tootmiskarjadesse emasloomade paaritamiseks.

Eesti tingimustes sobivad meie piimatõugude paaritamiseks peaaegu kõik tõud, välja arvatud väikesed lihatõud nagu šoti mägiveis, gallovei, dexter. Kõige sobivamad on suured ja lihaselised tõud nagu šarolee, limusiin, akviteeni hele jt. Nende tõugudega saadakse ristandite puhul häid tulemusi, järglaste nuuma- ja lihaomadused on märgatavalt paremad kui ematõugudel. Kui paaritada väikest tõugu pullidega meie piimaveiseid, saadakse suhteliselt väikesed loomad, kellega lihatootmine ei ole ökonoomne. Erandina on meil eesti maakarja lehma seemendatud kõige väiksema, dexteri tõugu pulli spermaga, et vältava ristamisega saada miniloomi.

Välisriikides on lihatõugu veiseid paaritatud omavahel, et saada väga heade nuuma- ja lihaomadustega järglasi. Ristamist tuleb alati teha kindla eesmärgiga, tuleb teada, mida oodata ühelt või teiselt tõukomponendilt. Kas tahetakse järglastel saada paremaid

sigimisomadusi, suuremat kasvukiirust, paremat rümbakvaliteeti jne. Näiteks suuremat ammlehma piimatoodangut pärandab simmental, häid sigimisomadusi hereford ja aberdiin-angus, suurt kasvukiirust šarolee, võimsat lihastikku akviteeni hele, šarolee, belgia sinine jne. Vältida tuleb kaksiklihaseid omavat tõugu veiste omavahelist ristamist nagu belgia sinine ja piemont. Näiteks belgia sinise puhtatõuliste puhul saadakse vasikad ilmale vaid keisrilõike abil. Kahe sellise tõu ristamine muudaks poegimise veel raskemaks. Üldiselt belgia sinise ja piimatõu esimese põlvkonna ristandid sünnivad võrdlemisi kergelt, aga teise põlvkonna puhul tuleb olla juba ettevaatlik, sest meil on selles osas veel kogemusi vähe.

Ka meil Eestis on ligi 80% lihaveistest erineva veresusastmega ristandid, nii et omanikel tuleb otsustada, kas minna suuremat kulutust, tähelepanu ja täpsust nõudvat puhtatõuliste lihaveiste aretuse teed või toota liha ristandite baasil, mis nõuab palju vähem täpsust, vaeva ja konkurentsi.

Aigar Suurmaa
Loomakasvatuskonsulent

Noorloomade SEUROP hindamise tulemused

Lihaveiste jõudluskontrolli läbiviimise üheks näitajaks on noorloomade rümbamass ja SEUROP klassifikatsioon selleks

Tabel 1. Ülevaade 2008. ja 2007. a tapaandmetest tõugude viisi arvuliselt, rümba massi ja vanuse järgi kuudes

2008	arv	rümba mass	vanus kuudes	2007	arv	rümba mass	vanus kuudes
aberdiin-angus							
P	56	209,3	19	P	55	193,6	17,4
O	141	262,1	18,2	O	164	265,1	18,3
R	28	328,1	18,3	R	15	334,6	18,7
U	1	442,2	18,2	U			
kokku	226	258	18,4	kokku	234	252,7	18,1
hereford							
P	66	184,4	18,1	P	33	196,8	19,8
O	113	265,8	18,8	O	89	269,7	18,9
R	24	322,8	17,8	R	13	336,1	18,1
kokku	203	246,1	18,4	kokku	135	258,3	19
limusiin							
P	8	202	16,1	P	13	202,7	18,1
O	84	280,7	18,3	O	85	282,3	19,4
R	78	324,7	19,2	R	67	335,6	19,7
U	12	355,5	20,9	U	5	368	20,4
kokku	182	301	18,8	kokku	170	299,8	19,4
šarolee							
P	4	250,3	21,5	P	2	195	16,9
O	24	331,8	18,9	O	10	338,1	19,1
R	14	358,9	19	R	21	376,6	18,5
kokku	42	333,1	19,2	kokku	33	353,9	18,6

Kokkuvõtteks: P klassi rümba mass on küll suurenenud 23 kg, kuid P klassi arvu suurenemine ei tee head meelt.

O, R, U arv on suurenenud, kuid rümba mass on vähenenud 10,8 kg, kuid see on realiseerimisvanuse arvelt.

Tabel 2. SEUROP hindamine (kõik tõud kokku)

2008	arv	+/-	rümba mass	+/-	vanus kuudes	+/-	2007	arv	rümba mass	vanus kuudes
P	146	38	215,6	22,3	16,8	0,8	P	108	193,3	16
O	406	36	265,1	-17,2	17,3	-0	O	370	282,3	17,7
R	173	41	303,6	-41,9	17,8	-1	R	132	345,5	18,6
U	17	8	378,4	-7,2	18,8	-2	U	9	385,6	20,6
kokku	745	125	288,6	-10,8	17,8	-1	kokku	620	299,4	18,6

tunnustatud lihatõöstustest. 2008. aastal võrreldes 2007. aastaga on hinnatud 125 noorlooma rohkem.

2008	arv	rümba mass	vanus kuudes	2007	arv	rümba mass	vanus kuudes
simmental							
P	10	176	14,2	P	3	158,7	11,1
O	20	255,3	17,4	O	6	327,8	16,9
R	7	206,7	16,3	R	2	386,6	17,6
U				U	1	388	22
kokku	37	224,7	16,3	kokku	12	300,3	16
akviteeni hele							
P	1	212,2	13,3	P	1	252	16,3
O	13	215,5	13,2	O	10	259,1	15,3
R	16	285,1	15,3	R	6	366,8	18,4
U				U	2	483,5	21,3
kokku	30	252,5	14,3	kokku	19	316,4	17
belgia sinine							
O	5	253,7	17,5	O	2	235,5	15
R	6	299,5	18,4	R	2	297,9	19,4
U	4	337,5	17,4	U	1	303	18,5
kokku	15	294,4	17,8	kokku	5	274	17,5
piemont							
P	1	274,8	15,3	P	1	154	12,4
O	6	255,9	16,1	O	4	280,4	18,8
R				R	6	329,5	18,2
kokku	7	258,6	16	kokku	11	295,7	17,9

Tõugudest võib esile tuua limusiini, millel on P osakaal väike ja on saadud 12 noorveist U klassi.

Head tulemused on belgia sinisel, kus P klassi ei ole ühtegi looma läinud ja U klassi on 15 loomast 4 läinud.

Reet Toi
Eesti Tõuloomakasvatavate Ühistu
lihaveisekasvatuse aretusspetsialist

Möödunud märgates

Meenutab Krista Murumägi
Asusin 1962. a maikuus tööle Hulja sovhoosi seleksioonäär-zootehnikuna. Hulja veisekari oli komplekteeritud 1953/54. aastal Viisu, Kohila, Auvere ja Pekingi sovhoosi karjast toodud loomadega. Aretus oli korras, sest sovhoosi direktor Hans Loite oli loomakasvataja hingega mees.

Huljas ei kasutatud käibelolevaid karjakontroll-raamatuid. Direktor Loite ja peazootehnik Udo Johanson olid kasutusele võtnud suured tabelikujulised vormid, kus ühel suurel joonistuspaperipoognal olid kogu lüpsigrupi lehmad. Sinna oli märgitud kontroll-lüpsid, seemendused, poegimised, kinnijätmised vastava kuu lahtrites. Kasutati värvipliiatseid: poegimine – punane, seemendus – sinine, kinni – kollane. Väga hea ja ülevaatlik.

Mulle meeldis see väga, polnud tarvis lehekülgi lapata ja otsida. Täiendasime üht-teist, tegime veel mõnda asja käepärasemaks. Kui põllumajanduse ministeerium 60ndate alguses jõudluskontrolli dokumentide võistluse korraldas, võtsime sellest osa ja saime auhinnalise koha. Pidasime oma süsteemi kohaselt arvestust lõpuni. Ka tõulavade zootehnikud ja rajooni asjamehed algul küll porisesid, kuid leppisid meiega. Lasime trükkida paksule joonistuspaperile need blanketid. Lehele mahtus 12 lehma. Igal aastal oli oma lehmade raamat.

Suur töö oli laktatsioonitoodangute rehkendamine. Zootehnikutele arve-masinaid ei jätkunud. Öhtul peale raamatupidajate tööpäeva lõppu sain enda kasutusse vana arve-masina Felix. See oli niisugune, kus kangikestega liigutasid numbrid paika, väntasid edasi-tagasi. Ragises kõvasti. Ikkagi parem kui pliiatsi ja paberiga. Kuutoodangud kontroll-lüpside põhjal rehendasin arvelauaga – puunuppudega lollikindel arvuti.

Nime mõju toodangule

Ajakirjas Anthrozoös (vol 22, no 1) avaldatud Briti teadlaste uuringu järgi annavad lehmad, kellele peremees on nime pannud, aastas 3,4% rohkem piima kui nende nimetud liigikaaslased.

Pärast 2008. a kontrollaasta tulemuste teatavakssaamist võtsin ette uurimistöõ, et selgitada välja, millise nimega lehmad lüpsid eelmisel aastal Eestis kõige rohkem. Et vältida juhuslikkust, on vaatluse all vaid need lehmad, kellele üks või teine nimi oli pandud vähemalt 10 korda. Töö tulemusena selgus, et enim lüpsid Halbi nime kandvad lehmad (13 lehma keskmine toodang oli 12 266 kg). Üle 11 000 kg lüpsid lehmad, kes kandsid nimesid Anta, Vahvel, Tullles, Poldi, Võrgu ja Maimik. Ka need lehmad, kes lüpsid 10 000-11 000 kg aastas kandsid mitte väga tavapäraseid nimesid: Tupsik, Rallu, Lanna, Lemma, Ake, Maagi, Inger, Hesa, Nelke, Nuka, Haavi, Kilgas ja Hirmi.

Tundsin huvi ka, kuidas lüpsavad väga tavalise nimega lehmad. Nende tulemused osutusid väga keskpärasteks või alla selle. Mustiku nime kandvad lehmad lüpsid keskmiselt 6343 kg, Kirjakud 6439 kg ja Punikud 6546 kg. Veidi parema tulemuse andsid Moonid – 6905 kg. Siit järeldus, et parema tulemuse annavad mittetraditsioonilise nimega lehmad.

Kui lehmale nime panek valmistab raskusi, siis võib selle üldse panemata jätta, sest Eesti oludes on ilma nimeta lehmade keskmine toodang kõrgem (7821 kg) kui nime kandvatel lehmadel (7265 kg). Kõige halvemini lüpsid Taadu-nimelised lehmad – 5167 kg, kes jäid tagantpoolt järgmisele alla tervelt 402 kilogrammiga. Pole see Taadu mingi õige lehma nimi, pigem pulli oma. Hästi ei lüpsa ka lehmad, kellele on pandud inimese nimi. Kõik Ilonad, Piretid, Barbarad, Kadrid ja Tiiad lüpsid keskmiselt alla 6000 kg aastas.

Inno Maasikas

Andmetöötlusosakonna juhataja

Tööjuubel

22. mail on **25.** tööjuubel jõudluskontrolli andmetöötluse osakonna Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja **Tea Kivimaa**’l.

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee

Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7735
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjala	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Aarne Põlluäär	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 517 4320	2. ja 4. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Rakvere 27, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00; K 9.00-12.00
Järvamaa	Anne Rosenberg	Prääma küla, Paide vald	tel 385 0286	gsm 510 3312	K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Rakvere	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Posti 30, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Malle Unt	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7878	E 10.00-14.00
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Aarne Põlluäär	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 517 4320	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00